

คอลัมน์ "จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง"

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 29 พฤษภาคม 2546

ข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการต่อต้านการสูบบุหรี่

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์

สมาชิกรายการอนามัยโลก (World Health Organization = WHO) มีมติเอกฉันท์เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2546 รับข้อตกลงการต่อต้านบุหรี่ระหว่างประเทศ (Anti-Smoking Treaty) หลังจากมีการเจรจาในการทำข้อตกลงนี้ยาวนานถึง 4 ขวบปี

ข้อตกลงการต่อต้านบุหรี่ระหว่างประเทศมีชื่อทางการว่า Framework Convention on Tobacco Control (FCTC) มีเป้าประสงค์ในการลดการสูบบุหรี่ในมนุษย์พิภพ ทั้งนี้เพราะเหตุว่า การสูบบุหรี่เป็นสาเหตุสำคัญแห่งมรณกรรมของมนุษย์ ในปัจจุบันมีคนตายเนื่องจากการสูบบุหรี่ประมาณปีละ 4.9 ล้านคน แต่จะเพิ่มเป็นปีละ 10 ล้านคนในปี พ.ศ. 2573 ประมาณ 70% อยู่ในประเทศด้อยพัฒนา องค์การอนามัยโลกประมวลผลการศึกษาวิจัยต่างๆ และพบว่า การสูบบุหรี่เป็นต้นตอของโรคร้ายไข้เจ็บอย่างน้อย 25 โรค และบั่นทอนสุขภาพอนามัยของพลโลกอย่างสำคัญ ด้วยเหตุนี้ จึงมีเหตุอันควรในการรณรงค์เพื่อต่อต้านการสูบบุหรี่

แต่การรณรงค์เพื่อต่อต้านการสูบบุหรี่มีอาจเป็นไปได้ไปอย่างราบรื่น เพราะต้องเผชิญการตอบโต้จากยักษ์ใหญ่ในอุตสาหกรรมบุหรี่ บริษัทยักษ์ใหญ่เหล่านี้มีอิทธิพลทางการเมืองอย่างสูง และรัฐบาลมักให้ความเกรงใจ ประเทศผู้ส่งออกบุหรี่ที่สำคัญประกอบด้วยสหรัฐอเมริกา เยอรมนี และญี่ปุ่น ประเทศเหล่านี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกา มีบทบาทสำคัญในการเตะถ่วงการเจรจาข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการต่อต้านการสูบบุหรี่ อันเป็นเหตุให้การบรรลุข้อตกลงเป็นไปได้ไปอย่างเชื่องช้ามากกว่าที่ควร

ในช่วงที่สหรัฐอเมริกาดำเนินการเตะถ่วงการบรรลุข้อตกลง FCTC นั้นเอง World Medical Association (WMA) ซึ่งมีสมาชิก 117 ประเทศ และเป็นตัวแทนของแพทย์ประมาณ 10 ล้านคนในขอบข่ายทั่วโลก เรียกร้องให้องค์การอนามัยโลกเร่งดำเนินการให้บรรลุข้อตกลง FCTC ซึ่งควรมีหลักการพื้นฐานสำคัญอย่างน้อย 4 ประการ อันได้

- (1) การติดฉลากเตือนภัยจากการสูบบุหรี่ที่มีต่อสุขภาพของบุหรี่
- (2) การทำลายความเชื่อและการโฆษณาชวนเชื่อที่ว่า บุหรี่บางประเภทหรือบางยี่ห้อ ปลอดภัยมากกว่าประเภทอื่นหรือยี่ห้ออื่น

- (3) การปกป้องสุขภาพของผู้ที่มีได้สูบบุหรี่จากควันบุหรี่
- (4) การห้ามโฆษณาบุหรี่

ในขณะเดียวกัน ขบวนการรณรงค์เรื่องสุขภาพในสหรัฐอเมริกาเรียกร้องให้รัฐบาลอเมริกันถอนตัวจากการเจรจาข้อตกลงการต่อต้านบุหรี่ระหว่างประเทศ ทั้ง American Cancer Society และ American Lung Association ต่างชี้ให้เห็นว่า รัฐบาลบุช จูเนียร์ กำลังทำให้ประชาชนชาวอเมริกันขายหน้า เพราะแทนที่รัฐบาลอเมริกันจะเจรจาการทำข้อตกลงเพื่อประโยชน์ด้านสุขภาพอนามัยของมวลมนุษย์ กลับทำตัวเป็นหน้าม้าของบริษัทบุหรี่ยักษ์ใหญ่ โดยเห็นแก่ผลประโยชน์ของบริษัทบุหรีมากกว่าประโยชน์สุขของมนุษย์พิภพ

องค์การอนามัยโลกมีสมาชิก 192 ประเทศ สมาชิกที่เป็นประเทศด้อยพัฒนาต้องการเห็นข้อตกลงการต่อต้านการสูบบุหรี่ที่เข้มงวดและซึ่งซึ่ง แต่ประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีผลประโยชน์ในอุตสาหกรรมบุหรี อันมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ ต้องการลดทอนความซึ่งซึ่งของข้อตกลงนี้ ประเด็นที่มีข้อขัดแย้งมากที่สุด ก็คือ การห้ามโฆษณาบุหรี เพราะการโฆษณายังผลให้จำนวนผู้สูบบุหรีเพิ่มขึ้น การรณรงค์เพื่อต่อต้านการสูบบุหรีจะไร้ประสิทธิผล หากบริษัทบุหรียังสามารถโฆษณาเพื่อส่งเสริมการสูบบุหรีต่อไป ผู้แทนรัฐบาลอเมริกันไม่ยอมรับมาตรการนี้ โดยอ้างว่า การห้ามโฆษณา (ไม่ว่าจะเป็นสินค้าหรือบริการใด) ขัดต่อสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของชนชาวอเมริกัน ทำยที่สุด มีการประนีประนอมว่า ภาคีข้อตกลงจะดำเนินการห้ามการโฆษณาบุหรีเพียงเท่าที่ไม่ขัดรัฐธรรมนูญของตน การประนีประนอมดังกล่าวนี้ทำให้การต่อต้านการสูบบุหรีอ่อนปวกเปียกลงไปเป็นอันมาก

รัฐบาลบุช จูเนียร์ ในฐานะ 'ทาส' ของบริษัทบุหรี พยายามตีรวนการทำข้อตกลง FCTC สำนักข่าว *Inter Press Service* รายงานเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2546 ว่า รัฐบาลอเมริกันผลักดันให้มีข้อตกลงใน FCTC ว่า ภาคีข้อตกลงนี้สามารถถอนตัวจากข้อตกลงข้อหนึ่งข้อใดได้หากมีบทบัญญัติเช่นนี้ใน FCTC ย่อมเปิดช่องให้บริษัทบุหรีสามารถเจรจาทำข้อตกลงกับภาคีเป็นรายประเทศได้ ซึ่งจะทำให้ FCTC ไร้ความหมาย รัฐบาลอเมริกันพยายามกดดันรัฐบาลประเทศต่างๆ ที่เป็น 'บริวาร' รวมทั้งประเทศไทย แต่ไร้ผล

กระนั้นก็ตาม การบรรลุข้อตกลง FCTC นับเป็นก้าวสำคัญ เพราะสามารถตกลงประเด็นสำคัญได้หลายเรื่อง อาทิ การปิดฉลากเตือนภัยบนพื้นทีหนึ่งใสามของซองบุหรี รวมทั้งภาพปอดชำรุดด้วยบุหรี การตกลงหลักการสำคัญที่ว่า สุขภาพแห่งชาติรณชนมีความสำคัญเหนือกว่าผลประโยชน์อันเกิดจากการค้าระหว่างประเทศ หากการนำเข้าบุหรีทำลายสุขภาพของประชาชน ภาคีข้อตกลงอาจประกาศใช้มาตรการการห้ามนำเข้าบุหรีได้ นอกจากนี้ ภาคีสมาชิกยัง

ตกลงที่จะจัดสรรงบประมาณสำหรับการต่อต้านการสูบบุหรี่ รวมทั้งการเก็บภาษีและการขึ้นราคา บุหรี่ เพื่อลดการสูบบุหรี่อีกด้วย

Framework Convention on Tobacco Control จะต้องส่งให้ภาคีสมาชิก องค์การอนามัยโลกให้สัตยาบัน และต้องมีสมาชิกอย่างน้อย 40 ประเทศให้การรับรอง จึงจะมีผล บังคับใช้ หลังจากนั้น จึงจะมีการประชุมเพื่อนำข้อตกลงที่ปรากฏใน FCTC มาดำเนินการในทาง ปฏิบัติ ทั้งนี้เป็นที่คาดการณ์ว่า รัฐบาลอเมริกันอาจไม่ยอมให้สัตยาบัน เพราะเห็นแก่ผลประโยชน์ ของบริษัทบุหรี่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Philip Morris

ความสำเร็จในการบรรลุข้อตกลง FCTC นอกจากจะเป็นความสำเร็จของขบวนการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่แล้ว ยังเป็นความสำเร็จของนางโกร ฮาร์เล็ม บรันด์แลนด์ (Gro Harlem Brundtland) ผู้อำนวยการ WHO ซึ่งกำลังพ้นจากตำแหน่งอีกด้วย ข้อตกลง FCTC มิได้ มีความหมายเฉพาะการต่อต้านการสูบบุหรี่ หากยังเป็นปะทุสำคัญของการทำงานข้อตกลงระหว่าง ประเทศอื่นๆที่ข้องเกี่ยวกับสุขภาพของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นน้ำตาล แอลกอฮอล์ กาเฟอีน และ เนื้อสัตว์ที่เติบโตด้วยสารเร่งฮอร์โมน

หมายเหตุ

1. โทษของการสูบบุหรี่ค้นข้อมูลจากองค์การอนามัยโลกได้ดู www.who.org
2. ข้อตกลงเบื้องต้นว่าด้วยการต่อต้านการสูบบุหรี่ โปรดอ่าน
Immogen Foulkes, "Anti-Tobacco Treaty Agreed", *BBC News* (March 1, 2003)
3. มติขององค์การอนามัยโลกในการรับข้อตกลงการต่อต้านการสูบบุหรี่ โปรดอ่านรายงานข่าว
"Key Anti-Smoking Treaty Adopted", *BBC News* (May 21, 2003)
4. รายงานข่าว World Medical Association เรียกร้องให้องค์การอนามัยโลกขับเคลื่อนการทำ
ข้อตกลง FCTC โปรดอ่าน "World Doctors Get Tough on Tobacco", *BBC News* (October
21, 2002)
5. รายงานข่าวขบวนการสุขภาพอนามัยเรียกร้องให้รัฐบาลอเมริกันถอนตัวจากการเจรจาทำ
ข้อตกลง FCTC โปรดอ่าน "US Should Quit Tobacco Talks", *BBC News* (February 25, 2003)
6. รายงานข่าวรัฐบาลอเมริกันพยายามทำลายประสิทธิผลของข้อตกลง FCTC โปรดอ่าน
Marwaan Macan-Makar, "Thailand Resists U.S. Smokescreen on Anti-Tobacco Pact",
Inter Press Service (May 14, 2003)